

Writers for Peace

There is no doubt that some day historians will lay to rest the ghosts of war still stalking parts of the Balkans, and throw more accurate light on what really happened. But at the moment the convulsions of the volcano on top of which we had camped blissfully ignorant of its destructive power, are still too fresh in our memory to enable us to see clearly who did what, and to whom, and why. No one knows how long we shall have to wait for the full story. But in the meantime there is much we can do to repair the damage to at least that part of the once-common house that need not have suffered at all.

Before the disintegration of ex-Yugoslavia, authors and poets of the nations comprising the federation showed a remarkable interest in each other, bridging historical, linguistic and aesthetic divides by regular meetings, seminars, discussions and translations of each others' work. They also very much enjoyed being different under the same roof, which created strong (if often polemic) cultural bonds. But since the fragmentation of the federation into nation states, contacts among Slovene, Serbian, Croatian, Bosnian, Macedonian, Montenegrin and other writers and poets have been reduced to sporadic meetings, mostly of old friends who had managed to weather the political divisions of the last decade.

There are many who feel that steps should be taken towards renewing old ties, while grounding them in the new reality. That would not only strengthen democratic processes in the region, it would also foster liberal values, freedom of speech and respect for those who want to be different, all of which is fairly new to at least some parts of South-Eastern Europe. This edition of *Contemporary Review* is by no means the only step towards the rebuilding of bridges among former and (inevitably) future friends. It is, however, the first of its kind in the field of literature. Understandably, the selection of works by the chosen authors

is a little one-sided. While retaining the highest literary standards, it is biased in favour of pro-democracy, liberal-values and anti-war sentiments of the contributors. Only so can we hope to re-awaken and strengthen the once creative and peaceful co-existence among the various linguistic and ethnic groups in South-Eastern Europe.

It is probably not a coincidence that this project has found its home on the pages of Contemporary Review. Established in 1933, SODOBNOST is the oldest Slovenian literary magazine, traditionally non-partisan and open to writers of all generations and creeds. It has launched a great many important literary names in Slovenian history. It is dedicated to publishing quality poetry, prose, essays and literary criticism. Much of the published material is translated from other languages. That is why our hopes for this multilingual edition are high. We believe that it will not go unnoticed in the now separate areas of the former federation. It will reawaken the awareness of the need to exchange ideas and literary products. It will stimulate literary magazines to a greater cooperation. In a wider context it may restore dignity to the idea of our common heritage and underline the need to nurture our differences while learning from each other. Through English translations it may offer the outside world a glimpse of the variety and richness of the literatures of South-Eastern Europe and of their great contribution to the treasure house of world literature. And in so doing increase the interest in translations of the works by these authors into foreign languages. What more could we hope for?

Inevitably there will be some who will see in our aims a hint of nostalgia for the old Yugoslavia. Nothing could be further from the truth. History has gone into reverse often enough, but is unlikely to do so in this part of Europe in the foreseeable future. Far from hankering after a restoration of any kind of political unity, we nevertheless believe that we have been cut off from each other (and from our better selves) for too long and quite needlessly. The question we are trying to answer with this volume is simple; if writers cannot rise above the idiocies of nationalists, who can?

EVALD FLISAR, Editor-in-Chief

Pisatelji za mir

Zanesljivo bodo zgodovinarji kdaj v prihodnosti zagrebli duhove vojne, ki se še potikajo po Balkanu, in natančneje osvetlili, kaj se je v resnici zgodilo. Toda zaenkrat so konvulzije vulkana, na katerem smo dolga leta kampirali blaženo nevedni o njegovi destruktivni moči, v našem spominu še preveč sveže, da bi lahko jasno videli, kdo je naredil kaj in komu in zakaj. Nihče ne ve, koliko časa bo treba čakati, da se dokopljemo do polne resnice. Lahko pa v tem času naredimo vsaj nekaj: skušamo popraviti škodo tistemu delu nekoč skupne hiše, za katerega lahko rečemo, da je utrpel škodo povsem brez potrebe.

Pred razpadom nekdanje Jugoslavije so pesniki in pisatelji narodov, ki so živeli v federaciji, kazali izjemno zanimanje drug za drugega; zgodovinske, jezikovne in estetske razlike so premoščali z rednimi srečanji, seminarji, razpravami in medsebojnim prevajanjem. Prav uživali so v tem, da so si lahko pod skupno streho različni, kar je ustvarjalo močne (čeprav pogosto polemične) kulturne vezi. Po razpadu federacije v nacionalne države pa so stiki med slovenskimi, srbskimi, hrvaškimi, bosanskimi, makedonskimi, črnogorskimi ter drugimi pesniki in pisatelji bili zreducirani na občasna srečanja, in še ta pretežno med starimi prijatelji, ki jim je uspelo prevedriti politične delitve zadnjih desetih let.

Marsikdo je prepričan, da bi morali začeti obnavljati nekdanje vezi. Hkrati bi jih morali utemeljiti v novi realnosti. To ne bi zgolj okrepilo procesov demokratizacije v tem delu sveta, ampak bi hkrati pospešilo razvoj liberalnih vrednot, svobode govora in spoštovanja do tistih, ki so in hočejo biti drugačni – kar so nove stvari vsaj v nekaterih predelih jugovzhodne Evrope. Ta številka Sodobnosti nikakor ni edini korak k obnovi mostov med nekdanjimi in neizogibno tudi bodočimi prijatelji. Je pa prvi te vrste na področju literature. Izbor del, ki so jih prispevali pesniki, prozaisti in esejisti iz Srbije, Hrvaške, Bosne in Hercegovine, Slovenije, Makedonije, Črne gore, Vojvodine in Kosova, je, razumljivo,

nekoliko enostranski. Upošteva namreč (poleg nedvomnih literarnih kvalit) tudi prodemokratske, liberalne in protivojne drže sodelujočih avtorjev. Samo tako lahko upamo, da bomo obudili in okrepili nekoč ustvarjalno in miroljubno sožitje med različnimi jezikovnimi in narodnimi skupinami v jugovzhodni Evropi.

Verjetno ni naključje, da je ta projekt našel svoj dom na straneh Sodobnosti. Ta najstarejša slovenska literarna revija, ki je začela izhajati leta 1933, uživa dolgo tradicijo nepristranskosti in odprtosti piscem vseh generacij in estetskih prepričanj. Lansirala je mnoga pomembna imena povojne slovenske književnosti. Objavlja kvalitetno poezijo, prozo, eseje in literarno kritiko. Mnogo objavljenega gradiva je prevedenega iz drugih jezikov. Zato so naši upi ob tej posebni številki zelo visoki. Verjamemo, da bo v nekoč povezanih in zdaj ločenih delih nekdanje federacije obudila zavest o nujnosti izmenjave idej in literarnih izdelkov. Literarne revije bo spodbudila k intenzivnejšemu sodelovanju. V širšem pomenu utegne vrniti dostojanstvo veri v skupno dediščino in poudariti potrebo, da gojimo razlike in se hkrati učimo drug od drugega. Z angleškimi prevodi utegne širšemu svetu omogočiti vpogled v raznolikost ter bogastvo književnosti jugovzhodne Evrope in v pomembnost njihovega prispevka v zakladnico svetovne literature. Povečati utegne zanimanje za prevode tukajšnjih avtorjev v tuje jezike. Bi smeli pričakovati še več?

Neizogibno bodo nekateri v naših ciljih videli nostalgijo po nekdanji Jugoslaviji. Nič ne bi moglo biti dlje od resnice. Kolo zgodovine se je sicer že pogosto zavrtelo nazaj, vendar se v tem delu sveta to ne bo zgodilo, vsaj ne v predvidljivem času. Čeprav smo daleč od tega, da bi zagovarjali obnovo kakršne koli politične enotnosti, smo vseeno prepričani, da smo bili odrezani drug od drugega (in od svojih boljših jazov) predolgo in povsem brez potrebe. Vprašanje, na katerega skušamo odgovoriti s to izdajo, je preprosto: če se ne moremo pisatelji dvigniti nad neumnosti nacionalistov, kdo se lahko?

*EVALD FLISAR, glavni urednik
(Iz angleščine prevedel avtor)*

Književnici za mir

Povjesničari će nedvojbeno jednom u budućnosti pokopati duhove rata, koji se još potucaju po Balkanu, i točnije osvijetliti što se uistinu dogodilo. Ali zasad su konvulzije vulkana, na kojem smo godinama kampirali u blaženom neznanju o njegovoj destruktivnoj snazi, u našim uspomenama još suviše svježije kako bismo mogli vidjeti tko je što učinio, komu i zašto. Nitko ne zna koliko će vremena trebati čekati da se dokopamo potpune istine. A u ovom času možemo učiniti bar nešto: pokušati popraviti štetu onom dijelu zajedničke kuće za koju možemo reći da je sasvim nepotrebno otrpio štetu.

Prije raspada nekadašnje Jugoslavije su pjesnici i književnici naroda koji su živjeli u federaciji pokazivali izuzetno zanimanje jedni za druge; jezične i estetske razlike premošćavali su redovitim susretima, seminarima, raspravama i međusobnim prevođenjem. Upravo su uživali u tome da mogu biti pod zajedničkim krovom različiti, što je stvaralo jake (mada često polemične) kulturne veze. A poslije raspada federacije na nacionalne države kontakti među slovenskim, srpskim, hrvatskim, bosanskim, makedonskim i crnogorskim pjesnicima i književnicima bili su reducirani na povremene susrete, a i to pretežno starih prijatelja, kojima je uspjelo razvedriti političke podjele posljednjih deset godina.

Mnogi su utjereni kako bismo morali početi obnavljati nekadašnje veze. Istodobno bismo ih morali utemeljiti na novoj realnosti. To ne bi samo osnažilo procese demokratizacije u tom dijelu svijeta, već bi u isti mah pospješilo razvoj liberalnih vrijednosti, slobode govora i uvažavanja onih koji su i hoće biti drugačiji – što su nove stvari, bar u nekim područjima jugoistočne Europe. Ovaj broj Sodobnosti ni u kojem slučaju nije jedini korak ka obnovi mostova među nekadašnjim i neizbježno budućim prijateljima. Ali je prvi te vrste u oblasti književnosti. Izbor djela, odnosno priloga pjesnika, prozaista i esejista iz Srbije, Hrvatske, Bosne i Hercegovine, Slovenije, Makedonije i Crne Gore je,

razumljivo, jednostran. Naime (pored nesumnjivih književnih kvaliteta) uzima u obzir i prodemokratska, liberalna i proturatna uvjerenja uvrštenih autora. Samo se tako možemo nadati da ćemo oživjeti i osnažiti nekada stvaralački i miroljubivi suživot između različitih jezičnih i narodnih skupina u jugoistočnoj Europi.

Vjerojatno nije slučajnost što je ovaj projekt našao svoj dom na stranicama Sodobnosti. Taj najstariji slovenski književni časopis, koji je počeo izlaziti 1933. godine, uživa dugu tradiciju nepristranosti i otvorenosti za književnike svih generacija i estetskih uvjerenja. Lansirao je mnoga značajna imena poslijeratne slovenske književnosti. Objavljuje kvalitetnu poeziju, prozu, eseje i književnu kritiku. Mnogo objavljene građe je prevedeno sa drugih jezika. Zato su naše nade što se tiče tog posebnog broja veoma velike. Vjerujemo da će u nekada povezanim, a sada razdvojenim dijelovima nekadašnje federacije oživjeti svijest o nužnosti razmjene ideja i književnih tekstova. Književne časopise će potaknuti na intenzivnije sudjelovanje. U širem smislu moguće uspije vratiti dostojanstvo vjeri u zajedničko nasljeđe i naglasiti potrebu da gajimo razlike i istodobno učimo jedni od drugih. Prevodima na engleski jezik pak širem svijetu omogućiti uvid u raznolikost i bogastvo književnosti jugoistične Europe, te u značaj njihovog doprinosa riznici svjetske književnosti. Kao i povećati zanimanje za prevođenje uvrštenih autora na strane jezike. Da li bismo smjeli očekivati i više?

Neizbježno će netko u našim ciljevima vidjeti nostalgiju za nekadašnjom Jugoslavijom. Ništa ne bi moglo biti dalje od istine. Kotač povijesti se je doduše često zavrtio unatrag, ali u ovom dijelu svijeta to se neće dogoditi, bar ne u predvidljivom vremenu. Mada smo daleko od toga da zagovaramo obnovu bilo kakvog političkog jedinstva, ipak vjerujemo da smo bili predugo odrezani jedni od drugih (i od svojih boljih ja) i sasvim nepotrebno. Pitanje na koje pokušavamo odgovoriti ovim izdanjem je jednostavno: tko se može, ako se mi, književnici, ne možemo dići iznad tragičnih gluposti nacionalista?

*EVALD FLISAR, glavni urednik
(Sa slovenskoga preveo Josip Osti)*